

48
D. D.

APHORISMI
OECONOMICO-
POLITICI,

QUOS

suffragante Ampliff. Senat. Philos. In Reg. Acad. Aboënsi,

P R Æ S I D E

D^N. PETRO KALM,

Oeconomiae PROFESSORE Reg. & Ord.

Reg. Acad. Scient. Svec. ac Societ.

Litt. Upsal. SOCIO,

Nec non

Acad. h. t. RECTORE MAGNIFICO,

Ad Diem XXV. Maji MDCCLVII.

PRO GRADU

Publicæ honorum censurae subjicit

SIGFRIDUS PORTHAN,

ABOÆ - FENNO.

L. H. Q. A. M. S.

~~ABOÆ, Impressit Direct. & Typogr. Reg. Magn. Duc.~~
ABOÆ, Impressit Direct. & Typogr. Reg. Magn. Duc.
Finland, JACOB MERCKELL.

APHORISMUS I.

Sententiam recentiorum quorundam, de insigni *luxus* in republica utilitate, vel absouam omnino iudicandam, vel multa certe limitatione egentem opinamur. Præterquam enim, quod morum doctrinæ, ne dicam Christianæ religioni, e diametro contrarietur, plenæ sunt historiae eversarum per luxuriam civitatum, molliemque ac segnitiem indivulsas eam habuisse comites uno ore loquuntur. Et certe, vel patriæ nostræ exemplum docet, luxum requirere, *aut* solum, omnium quarumcunque, ipsi inservientium rerum, copiam quotidianæ consumptioni respondentem, proferens, una cum statu florentissimo eorum *Publicæ Oeconomie* objectorum, quæ artes vitam sustinendi, nostro idiomate *Nåringsfång* appellatas, inprimis vero fabricas, concernunt, *aut* ex fabricis solis ut suppetant, quibuscum *luxus* illa instrumenta inter cives exterasque
na-

nationes sint commutanda. Quas tamen conditiones ulterius inspicientibus confestim patebit, priorem quidem in eo, qui nunc est mundo vix dari, posteriorem vero, in civitatem luxui immerfam haud cadere; cum crescentibus etiam utcumque opibus nunquam tamen defutura essent ingenia, novis prodigalitatis generibus excogitandis prave sollertia, vel pretium suum amissura illa, tam inimica Politicis, de terris procul sitis origines repetens mercium raritas. Neque adsunt rationes, quæ sperare jubeant, apud divites solos mansurum luxuriæ morbum, spiritus trahente apud inferioris fortis homines hosce, imitandi, cumque iis exæquandi pruritu. Ubi, sic jam præstruētis cæteris, dum quæstio oritur, unde demum desumenda, quæ luxui sustentando necessaria sunt, exiguus sane erit millenarius numerus, ad comprehendendos fontes istos, occurrentque oppressiones, illiciti quæstus, avaritia, doli, fraudes, furta, rapinæ, caedes, & quæ non monstra? prout in *Orat. pro Reg. Acad. Scient. Holm. anno 1743. habita.* quæ inscribitur: *Om et Borgerligt samhålles / eller et land och rikets rätta styrelse / samt sätt och utvägar at komma dertil / inprimis pag. 16. 17. & 18. egregie prorsus disserit illustrissimus BARO & CHILARCHA H. J. WREDE.* Quod vero absente luxu non ideo statim desinant vigere commercia aut res manuariæ, itemque, quantum præstet exteris vendere merces, quam domesticæ luxuriæ easdem consecrare, id sequens ostendet exemplum: Novimus statum fabricarum in Belgio fœderato novimus & in Gallia. Differentiæ

inter lacrum, quod ex hac fodina utraque natio consequitur, causas alias variasque esse, licet forte negari nequeat, nulli tamen dubitamus, quin & in eandem censum optimo suo jure veniat major in Gallia quam in Batavorum finibus luxus, unde fit, ut pars non modica eorum, quæ in fabricis conficiuntur, domesticus usus, in fraudem publicæ utilitatis consumat. Nec denique fugere credimus eum, qui sanum habet sinciput, inter Guineæ Nigritiæque incolas, & nationem per leges sumtuarias a luxu munitam, quid intersit discriminis.

APHOR. II.

Non satis etiam mirari possumus, quod a sagacissimi ceteroquin ingenii, atque in hisce rebus exercitatissimis viris, pro eo, de quo modo egimus, paradoxo pugnantibus, affirmari videamus, causam interitus imperii Romani, in luxu non esse quærendam. "Veriorem, inquit, hujus rei rationem Tacitus suppeditabit, ubi *invalido legum auxilio, quæ vi, ambitu, postremo pecuniis turbabantur*, id perriisse testatur." Unde autem, fodes, hæc omnia provenire, nisi ex luxuria? de qua non uno certe, sed pluribus in locis, ipse Tacitus conqueritur.

APHOR. III.

Ista vero omnia, quæ hactenus de *luxu* dicta sunt, de quovis in genere intelligi non debent, ita ut *publicum* etiam tangant, qui in ædibus extruendis, solennitatibusque, festis, epulis, atque ceteris, cujuscunque demum generis sint, civitatis totius nomine

mine factis, sumtibus, conspiciendum se præbet, ac majestati & dignitati reipublicæ, apud exteros conservandæ, interdum necessarius est, impensas, quæ ad ipsum requiruntur, modo cum grano salis rem, penes quos potestas arbitriumque resident, acceperint, cum usura amplissima reddentes. Ubi tamen id efficere, legum erit, ut in quantum possibile, molesta fiat in privatis negotiis imitatio.

APHOR. IV.

Habito ad patriam nostram respectu, vulgarem illam quadripartitam *Oeconomie Publicæ* divisionem in rem nimirum *Rusticam, Metallicam, Manuariam & Commercialia*, hætenus quidem improbare non possumus. Quidquid enim, de *Venatu*, ut quinta parte, eodemque in *Aquaticum & Sylvestrem* subdividendo, aliquos monuisse videmus, id stantibus, quæ sunt, regni legibus, juribusque & privilegiis ruricularum, quin sub *Ruricultura*, non *Agricultura* (*Landtskøtsel* non *Skærbruk*) venatus comprehendatur, nihil impedit. Neque heic veritatem thesios infringere exemplum ab *ora maritima* (*Skåren*) petatum putamus, quæ respectu continentis tanta non est, ut si pro leviuscula exceptione, communi fere regulas condentium fato, eandem agnoscere cogamur, ita multum inde periculi imminere videatur.

APHOR. V.

Alia prorsus est quæstio, an expediat publicæ rei, Piscaturam a Ruricultura divelli, ita ut non valeat amplius illud: *Then som åger land / han åger oc strand*, sed aliis terra, aliis aqua colendæ tradantur; Hoc enim in casu, modo, qui nunc sunt, aquarum

dominis; quod demtum est, pro rata parte refundatur, facile opiniones conciliabuntur *Piscaturamque partem Oeconomiae Publicae a Ruricultura* diversam constitui posse, & pro quadrimembri quinquemembrem emergere partitionem, facile concessuri erimus; Quin & ex ejusmodi distributione in rempublicam, maximam redundare utilitatem statuamus, tum, quod majori industria ars piscatoria sic excoli posset, tum, quod hujus vitae generis homines, nullis aliis negotiis distracti, eo melius quamvis occasionem lucri ex profundo faciundi, captare possent. Quantum inde per nautas rei maritimae a teneris adsuetos classis Regia sibi boni jure exspectaret, dictu opus non est. Talia vero omnia, cum impensas exigant maximas, quousque in praesenti cum reliquis regni circumstantiis queant consistere, eorum, quorum pro ejusdem salute curam omnes intime veneramur, acumen prudentiamque postulant, sublimiora, quam ut nostrum patiantur forum.

APHOR. VI.

Haec de venationibus *aquaticis*. *Sylvestres* autem, durante praesenti hominum in sylvis excidendis, non laudanda sane, industria, quamdiu & in quantum ejusdem praedicati sint capaces, quod nos attinet, in medium relinquentes, aliorum sagacitati committimus.

THES. VII.

Libertatem conscientiae in republica ad numerum populi augendum, atque fabricarum imprimis florem, per allectos ad figendas inibi sedes exteror, variarum

riarum artium peritos, promovendum, insigne esse medium, licet nulli dubitemus, omnimoda tamen, quæ quibusdam in deliciis est, non libertate certe, sed licentia potius, nullam fere esse ad exitum proniorem viam contendimus. Inprimis in ejusmodi sectas sedulo animadvertere e re est publica, quarum religio in negotia universitatis, per peculiaria, in boni ordinis, nec non decori civilis ruinam tendentia, dogmata, pestiferum habet influxum, cujus farinae fuisse *Anabaptistarum* deliria, non sinunt ignorare aliquem, quas seculo XVI. in Germania excitarunt, turbæ: in hanc classem optimo suo jure etiam retuleris eas religionis, quæ *hierarchiam* redolent, vel omni inter homines sano gustui atque utilibus scientiis obicem ponere allaborant; prout esse *Papicolarum* illam, nullus negabit, qui vel paullulum ante sua tempora gestorum notitiam callet. Recentiori quoque ætate visa sunt eodem pertinere non paucis *Herrenbutianorum* farraginis placita; ut de *Atheis* jam nihil dicam, horumque sociis cæteris, crassioris indolis male sapientibus *fortibus spiritibus*, quorum tam egregiam in genere hominum a molestissimo illo sanæ rationis jugo liberando nostra secula jactitant industriam; quibusque, a damno civitati inferendo, prohibendis, post incassum consumtas admonitiones, remedium, exilio nullum forte datur salubrius. Ceterum extra casus singulares, & in genere loquendo, optima circa hoc negotium cautio esse videtur *silentium*, cum turbarum excitandarum, & aliorum seducendorum, interdictione, gravissimis poenis munita.

APHOR.

APHOR. VIII.

P*olygamie*, quam civitati noxiam esse, dudum agnovere saniores, nullum ex majoribus nostris præsidium peti posse, firmiter contendimus. Quin potius existimemus, vitium in calculo quibusdam hujus sententiæ patronis fecisse morem, priscis sollemnem, de terris circum sitis uxores vi raptandi; quocum si conjunxeris effatum *Jornandis*, dicentis, *Gothos, Vicinas gentes perpetuo subjugantes, suis illas applicuisse victoriis*, non ita arduum erit perspicere, cur scriptores in causa tam inexhaustæ multitudinis investiganda hallucinati, adeo singularem atque extraordinariam arctois nationibus prolis fœcunditatem adscripserint.

SOLI DEO GLORIA !!!

